

משום שחזקה היא: אין אדם מעיז פניו, לכפור בחובו, בפני בעל חובו.⁽⁵⁾

ולכן: אף על גב דהאי גברא ככוליה חוב הוה בעי [רוצה] למכפריה ליה, אינו עושה כן.

והאי [טעם הדבר] דלא כפריה, משום דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ולפיכך אין אנו אומרים "משיב אבידה" הוא במה שלא כפר בכל, כי אינו מעיז לכפור בכל. אלא במקצת.⁽⁶⁾

ואם תאמר, איך נשביענו, הלא רוצה הוא לגזול את חבריו, והחשוד על הממון, חשוד גם כן לשקר בשבועתו! ?

יש לומר, באמת אינו רוצה לגזול את חבריו,

שהרי לא כפר בכולו,⁽⁷⁾ ובכוליה [חוב] בעי דלודי ליה [רוצה הוא להודות ולשלם]

והאי דלא אודי ליה בכוליה, אשתמוטי הוא דקא משתמט ליה [נשמט הוא ממנו] השתא, וסבר לא אגזלנו, אלא אשתמט ממנו עד דהוו [שיהיו] לי זוזי, ופרענא ליה את כל חובי.

ולפיכך, אמר רחמנא [התורה], רמי [הטל] שבועה עליוה, כי היכי [כדי] דלודי ליה, השתא, בכוליה.⁽⁸⁾

עתה, חוזרת הגמרא, לבאר את מחלוקת רבי אליעזר בן יעקב וחכמים, בהתאם לדברי רבה, שהמודה במקצת נשבע מפני שאינו מעיז לכפור את הכל.

5. רש"י פירש בכמה מקומות שאינו מעיז פניו כיון שעשה לו טובה. והתוספות הקשו עליו, והביאו פירוש ריב"א שאין אדם מעיז פניו לכפור כשהוא יודע שמי שהוא כופר בו יודע שהוא משקר. וראה בפני יהושע שכתב שדבר זה הוא פלוגתא דחכמים ורבי אליעזר בן יעקב, ופירש לפי זה שדברי רבי יצחק במשיב אבידה הם כדברי רבי אליעזר בכך שבא בטענת אביו.

6. רש"י, ועל פי מאירי כתובות יח א.

7. רש"י. ורבינו עקיבא איגר הקשה, מה צריכין לומר שאינו חשוד ממה שלא כפר בכולו, הרי יש לומר שאינו חשוד כיון שאנו תולים שעושה כן משום שרוצה להשמט ממנו, ואינו רוצה לכפור לגמרי בלא לשלם.

8. רש"י. ולפי זה, החשוד על הממון חשוד גם על השבועה, אלא שכאן אינו חשוד על הממון, כפי שביארה הגמרא.

מט ב, שגם על דין תורה שייך לומר מפני תקון העולם, וראה בחידושי הר"ן בשבועות מא ב מב א ולהלן בהערה בסוף הסוגיא.

ב. הר"י מיגאש בשבועות מה ב כתב דלא אמרינן מיגו לאפטורי משבועה, ואחת מראיותיו היא מה שאין מודה במקצת פטור משבועה במיגו שהיה יכול לכפור הכל.

והראשונים תמהו על דבריו ואמרו שממקום שסייע הר"י מיגאש לעצמו, משם קשה עליו, כי אדרבה זה גופא מה שאמר רבה, שאין כאן מיגו כיון שאינו מעיז, אבל אם היה לו מיגו היה פטור משבועה.

ויש מפרשים שרבה לא בא לתת טעם מדוע אין מודה במקצת נאמן במיגו, אלא בא לתת טעם לכופר הכל במה נשתנה דינו ממודה במקצת, ראה בתוספות, ובשיטה מקובצת בבא מציעא ד א ובמאירי בבא קמא קן ב. ולפי זה ניחא שיטת הר"י מיגאש. וראה בחתם סופר ובבית הלוי חלק ג' סימן לו אות ג'.